

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Людмила Людмила СТАНІСЛАВОВА

30.08.2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Спеціалізація – 015.38 Професійна освіта (Транспорт)

Рівень вищої освіти – Другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Професійна освіта. Транспорт (Обслуговування та ремонт автомобілів)

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОЗП.01

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)

Факультет – Гуманітарно-педагогічний

Кафедра – Технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин					Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			
Д	1	1	4	120	51	17	–	34	69	–	+
З	1	1	4	120	12	6	–	6	108	–	+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Професійна освіта. Транспорт (Обслуговування та ремонт автомобілів)» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Робоча програма складена

Ірина Андрощук
Підпис

д. пед., проф.
Вчений ступінь, звання

Ірина АНДРОЩУК
ім'я, прізвище

Схвалена на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Протокол № 1 від 28.08.2024 р.

Зав. кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Назва

Ірина Андрощук
Підпис

Ірина АНДРОЩУК
ім'я, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради факультету

Людмила
Підпис

Людмила СТАНІСЛАВОВА
ім'я, прізвище

Хмельницький, 2024

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Професійна майстерність у професійній діяльності» є однією із важливих дисциплін, що займає провідне місце у підготовці майбутніх фахівців у галузі освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Покликана сформувати майбутнього фахівця як творчу особистість, здатну вирішувати навчальні завдання, що виникають у його професійній педагогічній діяльності. Програма дисципліни будується таким чином, щоб студенти опанували необхідними компетентностями, що забезпечать ефективну педагогічну діяльність на засадах продуктивної взаємодії учасників освітнього процесу.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – Методологія і організація науково-педагогічних досліджень, Педагогічна практика в закладах професійної освіти, Переддипломна практика, Кваліфікаційна робота.

Дисципліна «Професійна майстерність у педагогічній діяльності» має забезпечити:

Компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру і проблеми у професійній освіті.

Загальні компетентності: ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; ЗК 06 . Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; ЗК 07. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК): ФК 02. Здатність враховувати різноманітність студентів при плануванні і реалізації освітнього процесу в професійній освіті; ФК 06. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності; ФК 07 Навички консультивання у сфері професійної освіти.

Програмні результати навчання загальні (ПРН): ПРН 03. Ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно свої думки та аргументи до фахівців та широкого загалу, вести професійну дискусію; ПРН 05. Обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проєктів у професійній освіті та міждисциплінарних проєктів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів; ПРН 06 Організовувати освітній процес у сфері професійної освіти на основі людиноцентрованого підходу та сучасних досягнень педагогіки і психології, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати ефективне та об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; ПРН 10 Здійснювати консультивну діяльність у сфері професійної освіти.

Мета дисципліни. Формування особистості педагога, здатного до самовдосконалення, розвитку професійної майстерності з метою оптимізації освітнього процесу.

Предмет дисципліни. Теоретико-методичні засади професійної майстерності педагога.

Завдання дисципліни. Формування практичних навичок володіння теоретичними засадами професійної майстерності; організації педагогічного спілкування на діалогічній основі; використання артистизму й уміння імпровізувати для вирішення освітніх завдань; розробляти й реалізовувати програму професійного самовдосконалення; визначати види й причини деформації особистості педагога з метою їх запобігання; формувати індивідуальний педагогічний стиль діяльності й позитивний імідж з використанням технології тайм-менеджменту.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: пояснювати сутність і структуру професійної майстерності педагога; реалізовувати педагогічне спілкування; використовувати артистизм й імпровізацію для розв'язання освітніх завдань; визначати умови та напрями оптимізації освітнього процесу з опорою на авторитет педагога; планувати роботу по формуванню індивідуального педагогічного стилю діяльності; обирати ефективні напрями роботи щодо професійного самовдосконалення й запобігання професійній деформації; використовувати техніки самоменеджменту й методи управління часовим ресурсом.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу (змістового модуля)	Форма навчання					
	денна			заочна		
	Кількість годин, відведених на:					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1: Загальні аспекти професійної майстерності в діяльності викладача	8	18	36	4	4	54
Модуль 2: Особливості формування професійної майстерності у педагогічній діяльності	9	16	33	2	4	54
Разом:	17	34	69	6	6	108

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Зміст лекційного курсу

№ з/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні аспекти професійної майстерності в діяльності педагога		
1	Тема 1. Професійна майстерність педагога. Професійна майстерність педагога та рівні її розвитку. Індивідуальний стиль професійної діяльності педагога як вияв рівня професійної майстерності.	2
2	Тема 2. Майстерність педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування: значення, рівні й види. Техніки позитивного педагогічного спілкування, їх характеристика. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування.	2
3	Тема 3. Педагогічний артистизм як складова майстерності педагога. Педагогічний артистизм: сутність та характеристика. Прояви педагогічного артистизму й рівні його сформованості.	2
4	Тема 4. Педагогічна імпровізація у професійній діяльності педагога. Імпровізація як вияв педагогічної творчості. Види педагогічної імпровізації, їх характеристика. Етапи педагогічної імпровізації.	2
Змістовий модуль 2. Особливості формування професійної майстерності у педагогічній діяльності		
5	Тема 5. Педагогічна позиція викладача. Поняття про педагогічну позицію. Типи педагогічних позицій та типологія педагогів.	2
6	Тема 6. Авторитет педагога. Поняття про педагогічний авторитет, його види. Види хибного авторитету й типові форми авторитарності. Структура педагогічного авторитету й стадії становлення авторитету.	2
7	Тема 7. Деформація особистості педагога. Поняття деформації особистості педагога, її види. Причини виникнення деформації. Профілактика професійної деформації педагога.	2

8	Тема 8. Професійне самовдосконалення педагога. Поняття професійного самовдосконалення педагога, його сутнісні складові. Функції та види професійного самовдосконалення педагога. Етапи професійного самовдосконалення педагога.	2
9	Тема 9. Самоменеджмент діяльності педагога. Поняття самоменеджменту у педагогічній діяльності. Техніки самоменеджменту. Методи управління часовим ресурсом.	1
	Разом:	17

Примітка. *Лекції плануються по 2 год. Якщо у навчальному плані в непарних семестрах запланована 1 год. аудиторних занять на тиждень, то залежно від розкладу занять фактична кількість годин становитиме 18 – по чисельнику, 16 – по знаменнику.

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

№ з/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні аспекти професійної майстерності в діяльності педагога		
1	Тема 1. Професійна майстерність педагога. Професійна майстерність педагога та рівні її розвитку. Індивідуальний стиль професійної діяльності педагога як вияв рівня професійної майстерності.	2
2	Тема 2. Педагогічна імпровізація у професійній діяльності педагога. Імпровізація як вияв педагогічної творчості. Види педагогічної імпровізації, їх характеристика. Етапи педагогічної імпровізації.	2
Змістовий модуль 2: Особливості формування професійної майстерності у педагогічній діяльності		
4	Тема 3. Професійне самовдосконалення педагога. Поняття професійного самовдосконалення педагога, його сутнісні складові. Функції та види професійного самовдосконалення педагога. Етапи професійного самовдосконалення педагога.	2
	Разом:	6

4.2. Зміст практичних занять

Перелік тем практичних занять для студентів денної форми навчання

№ пор.	Тема та зміст практичних занять	Кількість годин
1	Діагностування педагогічної спрямованості студентів. Написання твору-роздуму «Чому я хочу бути педагогом ...»	2
2	Створення власного алегоричного образу. Розробка розповіді про себе «Автобіографії» (самопрезентації)	2
3	Підбір вправ для розвитку педагогічної техніки саморегуляції вчителя.	2
4	Створення проектного рисунку «Хто я є?» (зображення свого «Я-реального» та «Я-ідеального») Модельовання педагогічної ситуації: самопрезентація педагога під час першої зустрічі з групою (конструювання і створення привабливого образу педагога).	2

5	Розроблення та публічне представлення педагогічної розповіді на тему «Культ матері»... Публічний захист творчого задуму педагогічної розповіді. Визначення значення педагогічної техніки в майстерності педагога.	2
6	Розроблення пам'ятки для педагога «Як уникнути професійних страхів». Визначення причин професійних страхів викладача.	4
7	Розроблення програми (плану) по створенню або корегуванню власного стилю спілкування. Проблеми формування індивідуального стилю спілкування педагога.	2
8	Тренінг «Шляхи розв'язання конфліктів». Причини конфліктів у навчально-виховному процесі та шляхи їх подолання	2
9	Розроблення реклами-презентації навчальної теми. Шляхи розвитку педагогічної творчості педагога.	2
10	Визначення власної педагогічної позиції та її представлення. Представлення педагогічних позицій характерних для кожного із студентів.	2
11	Розроблення асоціативного зображення видів педагогічної деформації. Види деформації.	2
12	Розроблення програми завоювання авторитету у колег та учнів. Авторитет педагога та шляхи його завоювання.	2
13	Створення асоціативного образу ідеалу педагога та антиідеалу. Дискусія « Ідеальний педагог – який він?»	2
14	Створення власного педагогічного стилю та його презентування.	2
15	Розроблення програми самовдосконалення та її презентація	4
	Разом:	34

Перелік практичних робіт для студентів заочної форми навчання

№ пор.	Тема та зміст практичних занять	Кількість годин
1	Підбір вправ для розвитку педагогічної техніки саморегуляції вчителя.	2
2	Визначення власної педагогічної позиції та її представлення. Представлення педагогічних позицій характерних для кожного із студентів.	2
3	Розроблення програми самовдосконалення та її презентація	2
	Разом:	6

4.3 Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів усіх форм навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання і оформлення практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу тощо.

Студенти *заочної* форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії.

16	Опрацювання лекційного матеріалу. Робота з літературними джерелами. Підготовка до практичної роботи № 15. Підготовка до тестового контролю № 1. Тестовий контроль № 1.	5
17	Опрацювання лекційного матеріалу. Робота з літературними джерелами. Підготовка до практичної роботи № 15.	4

5. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні (пояснення, дискусія, консультування), практичні, наочні (демонстрування, ілюстрування); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації; за рівнем самостійності пізнавальної діяльності (методи проблемного викладу, частково-пошукові); методи стимулювання і мотивації учіння (інтерактивні, тренінгові вправи); метод аналізу конкретних ситуацій (case-study) з використанням технологій візуалізації (фрейми, карти пам'яті), ІКТ та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання).

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- оцінювання практичних робіт;
- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу.

Під час виведення підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом позитивно, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка виставляється за практичне заняття та знання теоретичного матеріалу, що передбачає вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті конструктивні рішення й презентувати результати.

Термін здачі практичної роботи вважається своєчасним, якщо студент здав її на наступному після виконання роботи занятті. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати, виконавши і здавши практичну роботу не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
1	2
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль, іспит
Практичні роботи №1 – №15	ТК № 1	
0,3	0,3	0,4

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль, іспит
Практичні роботи №1 – №3	Контрольна робота	
0,3	0,3	0,5

Оцінювання тестових завдань

Тестовий контроль для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25. Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту:

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Іспит виставляється при отриманні студентом з дисципліни від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «відмінно», «добре» або «задовільно», а за шкалою ECTS – оцінка, що відповідає набраній студентом кількості балів.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Професійна майстерність педагога та рівні її розвитку.
2. Індивідуальний стиль професійної діяльності педагога як вияв рівня професійної майстерності.
3. Педагогічне спілкування: значення, рівні й види.
4. Мовлення і комунікативна поведінка педагога.
5. Техніки позитивного педагогічного спілкування, їх характеристика.
6. Конфлікт у педагогічній взаємодії.
7. Особистість педагога як інструмент впливу в педагогічній взаємодії.
8. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування.
9. Індивідуальна педагогічна бесіда як модель діалогічної взаємодії.
10. Структура педагогічної бесіди.
11. Етап моделювання бесіди, його елементи та їх характеристика.
12. Педагогічний артистизм: сутність та характеристика.
13. Прояви педагогічного артистизму й рівні його сформованості.
14. Імпровізація як вияв педагогічної творчості.
15. Види педагогічної імпровізації, їх характеристика.
16. Етапи педагогічної імпровізації.
17. Поняття про педагогічну позицію.
18. Типи педагогічних позицій та типологія педагогів.
19. Поняття про педагогічний авторитет, його види.
20. Види хибного авторитету й типові форми авторитарності.
21. Структура педагогічного авторитету й стадії становлення авторитету.
22. Поняття професійного самовдосконалення педагога, його сутнісні складові.
23. Функції та види професійного самовдосконалення педагога.
24. Етапи професійного самовдосконалення педагога.
25. Професійне зростання педагога.
26. Поняття індивідуального педагогічного стилю.
27. Принципи розвитку індивідуального педагогічного стилю.
28. Критерії оцінки сформованості індивідуального стилю педагогічної діяльності.
29. Рівні сформованості індивідуального стилю педагогічної діяльності.
30. Поняття самоменеджменту у педагогічній діяльності.
31. Техніки самоменеджменту.
32. Методи управління часовим ресурсом.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспект лекцій з навчального матеріалу дисципліни.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Тестові завдання тематичних та підсумкового контролів.
4. Відеофільми про педагогів на електронних носіях.
5. Комплект мультимедійних презентацій.
6. Комплекти роздаткового матеріалу (методичні рекомендації до виконання практичних робіт, контрольної роботи для студентів заочної форми навчання; опорні схеми).
7. Комплект кейсів.

Навчальний процес з дисципліни «Професійна майстерність у педагогічній діяльності» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрощук І. В. Педагогічна взаємодія у професійній діяльності : навч. посібник / І. В. Андрощук. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 190 с.
2. Андрощук І. В. Педагогічна творчість : навч. посібник / І. В. Андрощук. – Хмельницький : ХНУ, 2022. – 176 с.
3. Антонова О. Є. Професійне самовдосконалення майбутнього вчителя шляхом розвитку його здібностей та обдарувань // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ–Вінниця, 2014. – Вип. 81. – С. 8–13.
4. Артемов В. Ю., Серіков В. В. Артистичні вміння як компонент педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2016. Вип. 51 (104). – С. 410–418.
5. Барабаш Ю. Г. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи: навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш. – Луцьк : Вежа, 2006. – 476 с.
6. Барна Н. В. Імеджологія : навч. посіб. [для дист. навч.] / Н. В. Барна ; за наук. ред. В. М. Бебика. – К. : Університет «Україна», 2007. – 217 с.
7. Будянський Д. В. Формування педагогічного артистизму майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ : Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 19 с.
8. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. / Н. Ю. Бутенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 382 с.
9. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навч. посібник. / С. О. Гарькавець, Л. П. Волченко. – Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. – 100 с.
10. Дубчак О. Б. Профілактика професійної деформації особистості учителя в системі післядипломної педагогічної освіти / О. Б. Дубчак // Науковий вісник Миколаївського держ. університету ім. В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка, Н. О. Євдокимової. – Т. 2. – Вип. 6. Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського. 2011.– (Серія «Психологічні науки») – 101–102 с.
11. Зязюн І.А. Безсвідома і творча інтуїція / І.А.Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – К., 2003. – 135 с.
12. Ігнатюк О. А. Теоретичні та методичні основи підготовки майбутнього інженера до професійного самовдосконалення в умовах технічного університету: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти»/ О. А. Ігнатюк. – Харків : Б. в., 2010. – 44 с.
13. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посібник. / Л. Г. Кайдалова, Н. Б. Щокіна, Т. Ю. Вахрушева. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
14. Кучерявий О. Г. Професійне самовиховання у вищій школі: навч. посібник. / О. Г. Кучерявий. – Київ: Освіта України, 2010. – 200 с.
15. Лугова В. М. Основи самоменеджменту та лідерства : навч. посіб. / В. М. Лугова, С. М. Голубєв. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 212 с.

16. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Самоменеджмент» для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» / укл. Ковальчук Н. В. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 100 с.
17. Основи педагогічної творчості та майстерності : курс лекцій : навч. посіб. / авт. кол.: В. М. Горєєва, Н. В. Гузій, Л. О. Мільто [та ін.]. – Суми : ПВП «Еллада S», 2009. – 255 с.
18. Палеха Ю. І. Іміджологія : навч. посіб. / Ю. І. Палеха / за заг. ред. З. І. Тимошенко. – К. : Вид-во Європ. у-ту, 2005. – 324 с.
19. Педагогічна майстерність : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальностей галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» / І. В. Андрощук. Хмельницький : ХНУ, 2023. 88 с.
20. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. –Київ : СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
21. Поляков В. А. Технологія кар'єри / В. А. Поляков. – Х.: ЕКО, 2008. – 272с.
22. Пріма Р.М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія / Р. М. Пріма. – Дніпропетровськ: ІМА-прес. – 2009. – 367 с.
23. Прокопова О. С. Система професійного самовдосконалення вчителя хімії середньої школи : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / О. С. Прокопова. – К. : 2003. – 24 с.
24. Самоменеджмент [Електронний ресурс] : навчальний посібник / С. К. Василик, О. В. Майстренко, К. Р. Немашкало та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 150 с.
25. Сергєєв І. І. Артистизм як елемент педагогічної майстерності. Психолого-педагогічні аспекти формування національної гуманітарно-технічної еліти. С. 124–133. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/View/45688/>
26. Ставицька О. Г. Психологічні особливості використання невербальних засобів спілкування у діяльності вчителя : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. –Рівне, 2009. – 264 с.
27. Султанова Л., Тринус О. Професійне самовдосконалення майбутніх педагогів у контексті Нової української школи: навчальний посібник / Л. Султанова., О.Тринус; Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 179 с.
28. Сущенко Л. О. Науково-педагогічний супровід професійного зростання освітян: теорія і практика: монографія / Л. О. Сущенко. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 148 с.
29. Теслюк В. М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект: монографія. / В. М. Теслюк. – Видавництво: Ліра К. 2016. – 214 с.
30. Харькін В. М. Педагогічна імпровізація: теорія і методика: навч. посібник. / В. М. Харькін. – К.: Магістр, 2002. – 159 с.
31. Цветкова Г. Г. Теоретико-методичні засади професійного самовдосконалення викладачів гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед.наук:13.00.04 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 2015. – 646 с.
32. Штепа О. С. Самоменеджмент (самоорганізування особистості): навч. посіб. / О. С. Штепа. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 362 с.
33. Юринець З. В., Макара З. В. Самоменеджмент : навч. посіб. / З. В. Юринець, О. В. Макара. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 272 с.
34. Udovychenko, L., Androshchuk, I., Bigus, O., Gorbatova, N., & Gytnyk, I. Métodos inovadores para melhorar as habilidades pedagógicas dos professores. Laplage Em Revista, 2021. – 7(Extra-B), P. 68-76. Режим доступу: [https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-B885p.68-76\(Web of Science\)](https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-B885p.68-76(Web of Science))

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Режим доступу :
<https://msn.khmnu.edu.ua/>.
2. Електронна бібліотека університету. Режим доступу :
<http://library.khmnu.edu.ua/>.
3. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
4. http://eduknigi.com/ped_view.php?id=100
5. http://pidruchniki.com/15660212/pedagogika/pedagogichna_maysternist_uchitelya-vihovatelya